

ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΑ ΔΥΝΑΜΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 9(2)(γ) ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 33/64

(Αίτηση Αρ. 1/2024)

23 Μαΐου, 2024

[Α.Ρ. ΛΙΑΤΣΟΣ, Π., Τ.Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Τ. ΨΑΡΑ-ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ,
Δ. ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ, Ν.Γ. ΣΑΝΤΗΣ, ΣΤ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ, Τ. ΚΑΡΑΚΑΝΝΑ,
Η. ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Μ. ΚΑΛΛΙΓΕΡΟΥ, Δ/ΣΤΕΣ]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 9(2)(γ), ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΤΗΣ
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ (ΠΟΙΚΙΛΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ) ΝΟΜΟΥ ΤΟΥ 1964 ΩΣ ΕΧΕΙ
ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΕΙ

-ΚΑΙ-

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΕΡΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΩΤΑΤΟΥ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ ΤΟΥ
2023 ΩΣ ΕΧΕΙ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΕΙ

-ΚΑΙ-

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ ΤΟΥ ΠΑΓΚΥΠΡΙΟΥ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΑΓΕΛΑΔΟΤΡΟΦΩΝ (ΠΟΑ) ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΙΜΙΤΕΔ/
ΕΦΕΣΙΒΛΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΕΣΗ ΚΑΤΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΑΡ. 66/2023

-ΚΑΙ-

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΦΕΣΗ ΚΑΤΑ
ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΑΡ. 66/2023

*Μ. Ζιβανάρης για Γεωργιάδης & Πελίδης ΔΕΠΕ με Χ. Παλαικυθρίτη (κα),
για τους Αιτητές.*

*Δ. Καλλή (κα), Ανώτερη Δικηγόρος της Δημοκρατίας με Κ. Παπαδοπούλου
(κα), Δικηγόρο της Δημοκρατίας, για Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας,
για τους Καθ' ων η Αίτηση.*

Α.Ρ. ΛΙΑΤΣΟΣ, Π.: Η απόφαση του Δικαστηρίου είναι ομόφωνη και θα δοθεί από τον Ν.Γ. Σάντη, Δ.

Α Π Ο Φ Α Σ Η

ΣΑΝΤΗΣ, Δ.: Το ζητούμενο είναι η ερμηνεία του *Άρθρου 9(4) και (5) του Περί της Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου 13(Ι)/08 («ο Ν.13(Ι)/08»)* προκειμένου - ως διαπιστώσαμε παρέχοντας την ανάλογη άδεια προς τους *Αιτητές στην Αναφορικά με την Αίτηση του Παγκύπριου Οργανισμού Αγελαδοτρόφων (ΠΟΑ) Δημόσια Λίμιτεδ, Αίτηση Αρ. 1/24, ημ. 21.2.24* - να αποφασίσουμε σε τρίτο και τελευταίο βαθμό «... νομικό θέμα, το οποίο άπτεται της ανάγκης ορθής ερμηνείας νομοθετικής διάταξης, αλλά και αγγίζει ζήτημα γενικής δημόσιας σημασίας, με βάση τα δεδομένα που καλύπτουν την περίπτωση, τη νομιμότητα δηλαδή της συγκρότησης της Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού,¹ οργάνου το οποίο επιτελεί σημαντικό ρόλο στα οικονομικά δρώμενα» (το απόσπασμα είναι αυτούσιο όπως και όσα ακολουθούν).

Το *Άρθρο 9(4) και (5) του Νόμου 13(Ι)/08*, προνοεί:

«9.[...] (4) Η θητεία του Προέδρου και των άλλων τεσσάρων μελών της Επιτροπής είναι πενταετής και δύναται να ανανεωθεί μόνο μία φορά, τηρουμένων των διατάξεων του εδαφίου (2) ² [...]».

¹ Από τούδε αναφερόμενη ως «ΕΠΑ» ή ως «Επιτροπή».

² «(2)(α) Το Υπουργικό Συμβούλιο διορίζει ως Πρόεδρο της Επιτροπής, προτεινόμενο από τον Υπουργό, πρόσωπο εγνωσμένου κύρους και ήθους το οποίο έχει ειδικευμένη γνώση και πείρα περί τα νομικά και είναι ικανό να συμβάλει στην πραγμάτωση των σκοπών του παρόντος Νόμου.

(β) Το Υπουργικό Συμβούλιο διορίζει τέσσερα άλλα μέλη της Επιτροπής, προτεινόμενα από τον Υπουργό, πρόσωπα με ειδικευμένη γνώση και πείρα περί τα νομικά ή τα οικονομικά ή τον ανταγωνισμό ή τη λογιστική ή το εμπόριο ή τη βιομηχανία, ικανά να συμβάλουν στην πραγμάτωση των σκοπών του παρόντος Νόμου.

(γ) Ο Πρόεδρος και τα τέσσερα άλλα μέλη της Επιτροπής υπηρετούν υπό καθεστώς πλήρους απασχόλησης».

(5)(α) Σε περίπτωση που η θέση του Προέδρου ή άλλου μέλους της Επιτροπής κενωθεί πριν από τη λήξη της θητείας του, το Υπουργικό Συμβούλιο, μετά από πρόταση του Υπουργού, προβαίνει στο διορισμό νέου Προέδρου ή άλλου μέλους για τον υπόλοιπο χρόνο της θητείας του Προέδρου ή άλλου μέλους, ανάλογα με την περίπτωση, του οποίου η θέση έχει κενωθεί, τηρουμένων των διατάξεων του εδαφίου (2). Η θητεία του Προέδρου ή άλλου μέλους της Επιτροπής που διορίζεται δυνάμει της παρούσας παραγράφου, δύναται να ανανεωθεί δύο φορές, νοουμένου ότι κατά τον πρώτο του διορισμό ο Πρόεδρος ή το άλλο μέλος καλείται να υπηρετήσει για περίοδο μικρότερη των δύο ετών και έξι μηνών.

(β) Η τυχόν κενή θέση του Προέδρου ή άλλου μέλους της Επιτροπής δεν επηρεάζει τη νόμιμη συγκρότησή της και την εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων, εξουσιών και καθηκόντων της.

(γ)(i) Σε περίπτωση που η θέση μέλους της Επιτροπής, πλην του Προέδρου, κενωθεί πριν από τη λήξη της θητείας του, μέχρι το διορισμό νέου μέλους κατ' εφαρμογήν της παραγράφου (α), στην Επιτροπή συμμετέχει το αναπληρωματικό μέλος, το οποίο διορίζεται δυνάμει του εδαφίου (7) για το μέλος του οποίου η θέση έχει κενωθεί.

(ii) Σε περίπτωση που η θέση του Προέδρου κενωθεί πριν από τη λήξη της θητείας του, μέχρι το διορισμό νέου Προέδρου κατ' εφαρμογήν της παραγράφου (α), η Επιτροπή συνεχίζει να λειτουργεί με τα λοιπά μέλη της, τηρουμένων των διατάξεων του εδαφίου (7) ³ [...].»

³ «(7)(α) Το Υπουργικό Συμβούλιο, μετά από πρόταση του Υπουργού, διορίζει ως αναπληρωματικό μέλος, για κάθε μέλος της Επιτροπής, πλην του Προέδρου, πρόσωπα με ειδικευμένη γνώση και πείρα περί τα νομικά ή τα οικονομικά ή τον ανταγωνισμό ή τη λογιστική ή το εμπόριο ή τη βιομηχανία, ικανά να συμβάλουν στην πραγμάτωση των σκοπών του παρόντος Νόμου. Το αναπληρωματικό μέλος αναπληρεί το μέλος της Επιτροπής στην άσκηση των καθηκόντων του -

(i) όταν το μέλος της Επιτροπής κωλύεται προσωρινά από οποιαδήποτε αιτία ή

(ii) κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο (δ).

(β) Η θητεία των αναπληρωματικών μελών της Επιτροπής είναι πενταετής και δύναται να ανανεώνεται.

(γ) Σε περίπτωση που η Επιτροπή σε συνεδρία της (στο εξής «η τρέχουσα συνεδρία») απασχολείται με θέμα το οποίο την απασχόλησε σε προηγούμενη συνεδρία (στο εξής «η προηγούμενη συνεδρία») και στην τρέχουσα συνεδρία συμμετέχει -

(i) κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο (α) του παρόντος εδαφίου ή την υποπαράγραφο (i) της παραγράφου (γ) του εδαφίου (5), αναπληρωματικό μέλος της Επιτροπής το οποίο δε συμμετείχε στην προηγούμενη συνεδρία, ή

(ii) μέλος της Επιτροπής το οποίο δε συμμετείχε στην προηγούμενη συνεδρία, είτε στην προηγούμενη συνεδρία συμμετείχε αντ' αυτού το αναπληρωματικό του μέλος είτε όχι,

δεν επαναλαμβάνεται η διαδικασία και συζήτηση που προηγήθηκε στην προηγούμενη συνεδρία, χωρίς να επηρεάζεται η εγκυρότητα οποιασδήποτε απόφασης της Επιτροπής επί του θέματος, υπό την προϋπόθεση ότι το μέλος ή, κατά περίπτωση, το αναπληρωματικό μέλος ενημερώνεται για τα πρακτικά και τα λοιπά στοιχεία της προηγούμενης συνεδρίας και αυτή του η ενημέρωση αναφέρεται στα πρακτικά της τρέχουσας συνεδρίας.

(δ) Σε περίπτωση που, κατά τα οριζόμενα στην υποπαράγραφο (i) ή (ii) της παραγράφου (α), αναπληρωματικό μέλος της Επιτροπής συμμετέχει σε συνεδρία της Επιτροπής κατά την οποία συζητείται ορισμένο θέμα, η Επιτροπή δύναται να αποφασίσει όπως το αναπληρωματικό μέλος συνεχίσει να αναπληρεί το αναπληρωθέν μέλος της Επιτροπής σε οποιαδήποτε ή όλες τις επόμενες συνεδρίες στις οποίες η Επιτροπή απασχολείται με το ίδιο θέμα».

Η ανάγκη για ερμηνεία του *Άρθρου 9(4) και (5) του Ν.13(Ι)/08*, προέκυψε ως εκ της ομόφωνης απόφασης του *Εφετείου* στην *Επιτροπή Προστασίας Ανταγωνισμού ν. Παγκύπριου Οργανισμού Αγελαδοτρόφων (ΠΟΑ) Δημόσια Ατδ, Ε.Δ.Δ. 66/23, ημ. 8.12.23* («η Απόφαση του Εφετείου»).

Αντικείμενο της *Απόφασης του Εφετείου*, ήταν η έφεση της *ΕΠΑ* κατά της απόφασης του Διοικητικού Δικαστηρίου («το Πρωτόδικο Δικαστήριο») στην *Προσφυγή 1848/18* την οποία είχαν υποβάλει οι *Αιτητές* κατά της απόφασης της *ΕΠΑ*, να τους επιβάλει διοικητικό πρόστιμο και υποχρέωση να αποφύγουν επανάληψη διαπιστωθεισών παραβάσεων κατά το *Άρθρο 6(1)(α) του Ν.13(Ι)/08* (για επιβολή αθέμιτων τιμών και όρων).

Το *Πρωτόδικο Δικαστήριο* ακύρωσε την απόφαση της *ΕΠΑ* αποδεχόμενο εισήγηση των *Αιτητών* πως έπασχε η συγκρότηση της εξαιτίας του ότι η τότε πρόεδρος της Λουκία Χριστοδούλου («η *Χριστοδούλου*») είχε διοριστεί για μία θητεία ως μέλος και για άλλες δύο θητείες ως πρόεδρος κατά παράβαση του *Άρθρου 9(4) και (5)(α) του Ν.13(Ι)/08* («η *Πρωτόδικη Απόφαση*»).

Η *ΕΠΑ* εφεσίβαλε την *Πρωτόδικη Απόφαση*, ισχυριζόμενη πως η δοθείσα ερμηνεία του *Άρθρου 9(4) και (5) του Ν.13(Ι)/08* ήταν εσφαλμένη και «... εναντίον της εφαρμογής των εν λόγω άρθρων στα δεδομένα της συγκεκριμένης περίπτωσης».

Συνέθεσε αδιαμφισβήτητο γεγονός στο *Εφετείο* (ως και πρωτοδίκως), πως ο επίδικος διορισμός της *Χριστοδούλου* στη θέση του προέδρου της *ΕΠΑ* έγινε με

απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 24.4.18 για διάρκεια πέντε (5) ετών (από 24.4.18 μέχρι 23.4.23). Είχε προηγηθεί ο διορισμός της στην ίδια θέση διά απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 16.4.13, ξανά για διάρκεια πέντε (5) ετών (από 18.4.13 μέχρι 17.4.18). Προηγουμένως, ήτοι την 20.12.11, το ίδιο πρόσωπο διορίστηκε ως πρόεδρος της *ΕΠΑ* ένεκα κένωσης της θέσης του προέδρου, για το υπόλοιπο της θητείας του προέδρου μέχρι την 17.4.13 για ένα (1) έτος και τέσσερις (4) περίπου μήνες, ενώ παλαιότερα (την 14.5.08), είχε διοριστεί ως μέλος της *ΕΠΑ* μέχρι την 13.5.13, θέση όμως στην οποία υπηρέτησε μέχρι τον διορισμό της στη θέση προέδρου από 20.12.11 (ως ανωτέρω).

Το *Εφετείο* ανέτρεψε την *Πρωτόδικη Απόφαση* αποφαινόμενο πως με βάση το καθαρό λεκτικό των επίδικων νομοθετικών προνοιών, οι δύο θέσεις (προέδρου και μελών) είναι «... σαφώς διακριτές ...» μεταξύ τους και έτσι «... δεν υπάρχει έδαφος νόμιμης θεώρησης ότι ο περιορισμός επαναδιορισμού πέραν της μίας θητείας που καθορίζει το Άρθρο 9(4) του Νόμου ή των δύο θητειών πλέον της αρχικής αναπλήρωσης, ως καθορίζει το Άρθρο 9(5)(α) του Νόμου ... υπολογίζεται στη βάση του ότι, οι σχετικές θητείες σε διαφορετική θέση στην Επιτροπή επιμετρούνται προσθετικά και συνολικά ...».

Η εναντίωση των *Αιτητών*, στον πυρήνα της, εστιάζεται στο ότι κακώς υιοθετήθηκε η κατ' ισχυρισμό παρωχημένη γραμματική μέθοδος, και πως το *Εφετείο* όφειλε να ανεύρει την πραγματική πρόθεση του νομοθέτη συνεκτιμώντας

τον σκοπό και περιεχόμενο του **N.13(I)/08**, ώστε η ερμηνεία να αρμόζει προς τη λογική και να αποτρέπει τα όποια άτοπα επακόλουθα.

Εν πάση περιπτώσει, ως προέβαλαν οι *Αιτητές* δίκην διευκρινίσεων στις προφορικές τους τοποθετήσεις ενώπιον μας, ένα δικαστήριο «... μέσα στα πλαίσια της γραμματικής ερμηνείας ...» δύναται ερμηνεύοντας «... το λεκτικό του Νόμου και το γράμμα του Νόμου ... να αναλογίζεται τόσο τον σκοπό όσο και το αντικείμενο και το περιεχόμενου του Νόμου ...».

Στη βάση της εφετειακής αυτής ερμηνευτικής αστοχίας, οι *Αιτητές* λέγουν ότι προβάλλει ως αναγκαία η ορθή ερμηνεία του **Άρθρου 9(4) και (5) του N.13(I)/08**, καθώς η *Χριστοδούλου* παρανόμως είναι που «... κατόπιν αλληπάλληλων διορισμών, παρέμεινε στην Επιτροπή από τις 14/05/2008 μέχρι τις 23/04/2023, με συνεχόμενη δηλαδή παρουσία στην Επιτροπή, ως μέλους αυτής, για 15 χρόνια, παρά 2 εβδομάδες, αρχικά υπό την ιδιότητα του άλλου μέλους και μετέπειτα υπό την ιδιότητα του Προέδρου».

Εισηγούνται περιπλέον, πως οι θέσεις του προέδρου και των άλλων μελών της *ΕΠΑ* δεν είναι διακριτές για σκοπούς ερμηνείας της έννοιας «*θητεία*», αφού τόσον ο/η πρόεδρος όσον και τα άλλα τέσσερα μέλη της *ΕΠΑ* είναι «*μέλη*» αυτής. Έτσι, ένα πρόσωπο που διορίζεται στην *ΕΠΑ*, δεν μπορεί να υπηρετήσει για περίοδο μεγαλύτερη των δέκα ετών, ή - σε περιπτώσεις που εμπίπτουν στο **Άρθρο 9(5)(α) του N.13(I)/08** - πέραν των 12½ ετών, αφού η λέξη «*θητεία*» παραπέμπει σε *θητεία* προσώπου που υπηρετεί στην *ΕΠΑ* ως μέλος αυτής (ανεξαρτήτως

ιδιότητας διορισμού), με το *Άρθρο 9(4) του Ν.13(Ι)/08* να θέτει σαφή χρονικό περιορισμό στην παρουσία μέλους στην *ΕΠΑ* ασχέτως της ιδιότητας διορισμού μια και αναφέρεται σε «... *θητεία του Προέδρου και των άλλων τεσσάρων μελών της ...*» η οποία «... *είναι πενταετής και δύναται να ανανεωθεί μόνο μια φορά*» (οι εμφάσεις είναι των *Αιτητών*).

Κατά συνέπεια, συμπληρώνουν οι *Αιτητές*, ο καθορισμός του μέγιστου αριθμού θητειών των μελών της *ΕΠΑ* αποβλέπει στη διασφάλιση ενάσκησης των αρμοδιοτήτων, εξουσιών και καθηκόντων των μελών βάσει των εξειδικευμένων γνώσεων και αντικειμενικής τους κρίσης, περιορίζοντας ή και αποφεύγοντας με αυτό τον τρόπο τη διακινδύνευση υπαγωγής τους σε πολιτικές πιέσεις ως εκ της προοπτικής αδιάληπτης ανανέωσης της θητείας τους.

Η *ΕΠΑ* αντιτείνει ότι η *Απόφαση του Εφετείου* είναι σαφώς διατυπωμένη, πλήρως αιτιολογημένη, δίχως να αφήνει οποιοδήποτε ερμηνευτικό κενό σε σχέση προς τα προνοούμενα στο *Άρθρο 9(4) και (5) του Ν.13(Ι)/08*, και όσα τώρα απασχολούν. Αυτό, γιατί, κατά γραμματική ερμηνεία των επίδικων διατάξεων, δεν υπάρχει αμφιβολία για το νόμιμο της δεύτερης ανανέωσης της θητείας της *Χριστοδούλου* ως προέδρου της *ΕΠΑ*, με τον πρώτο διορισμό της ως προέδρου της *ΕΠΑ*, να πραγματοποιείται κατά το *Άρθρο 9(5)(α) του Ν.13(Ι)/08* και όχι το *Άρθρο 9(4)* για το υπόλοιπο της θητείας του απερχόμενου προέδρου.

Περαίνει η *ΕΠΑ*, ότι τα περί επηρεασμού της θεσμικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας της, συνθέτουν υποκειμενικές, θεωρητικές και ακαδημαϊκές

εκτιμήσεις των *Αιτητών* και προσπάθεια ένταξης τους στο λεκτικό του *N.13(I)/08* μέσω γενικόλογων επικλήσεων περί νομοθετικών προθέσεων.

Διεξήλθαμε στην *πλήρη* τους μορφή τα επιχειρήματα της κάθε πλευράς και όσα άλλα σχετικώς τέθηκαν ενώπιον μας.

Το νομικό θέμα προς απόφαση - ως συμπαγώς το εξέφρασαν οι δικηγόροι των *Αιτητών* - σύγκειται στο κατά πόσον η λέξη «*θητεία*» που εντοπίζεται στις ουσιαστικές διατάξεις του *Άρθρου 9(4) και (5) του N.13(I)/08*, αναφέρεται σε *θητεία* προσώπου που έχει υπηρετήσει στην *ΕΠΑ* ως μέλος αυτής, ανεξαρτήτως της ιδιότητας διορισμού, είτε ως πρόεδρος είτε ως άλλο μέλος, ή αν οι διατάξεις αναφέρονται σε *θητεία* που διανύεται στις διακριτές θέσεις του προέδρου της *ΕΠΑ*, ή του άλλου μέλους.

Με κάθε σεβασμό, δεν συμφωνούμε με τις θέσεις των *Αιτητών*.

Εξηγούμε.

Υφίσταται διαχρονικώς αδιάθλαστη κατ' ουσίαν η νομολογιακή θέση⁴ ότι η γραμματική ερμηνεία συνιστά τον ιεραρχικώς πρώτο, αλλά και θεμελιακό, κανόνα ερμηνείας νομοθετημάτων. Το απαύγασμα της νομολογίας αυτής

⁴ Δέστε ενδεικτικώς (με χρονολογική σειρά): *Pretorian Enterprises Ltd v. Δημοκρατίας*, *Ε.Δ.Α.* 69/18, ημ. 11.1.24, *A D «Pallada Athena» Developers Ltd v. Δημοκρατία*, *Α.Ε.* 82/15, ημ. 1.3.22, *R v. Secretary of State for the Home Department* [2022] *UKSC* 3, *Fylde Coast Farms Ltd v. Fylde Borough Council* [2021] *UKSC* 18, *Φουσεντζίδη v. K&C Snooker & Pool Entertainment*, *Π.Ε.* 30/19, ημ. 1.6.20, *Attorney General of the Turks and Caicos Islands v. Misick and Others* [2020] *UKPC* 30, *Δημοκρατία v. Corby Holdings Limited και Άλλων*, *Α.Ε.* 38/13, ημ. 3.6.19, *Williams v. Central Bank of Nigeria* [2014] *UKSC* 10, *R (Jackson) v. Attorney General* [2005] *UKHL* 56, *R v. A (No 2)* [2001] *UKHL* 25, *The Cyprus Cement Company Ltd v. Republic* (1974) 3 *C.L.R.* 514, 524-526.

δεικνύει πως ο κανόνας τούτος υπαγορεύει την απόδοση της απλής γραμματικής και κατά κυριολεξία ετυμολογικής σημασίας στις λέξεις που χρησιμοποιούνται σε ένα νομοθετικό κείμενο κατά τη φυσική και συνήθη έννοια τους. Μόνο όταν οι αφορώσες λέξεις ή όροι είναι ασαφείς το δικαστήριο προστρέχει σε άλλες ερμηνευτικές μεθόδους. Το νομοθετικό κείμενο συγκροτεί κατά λογική επακολουθία το σημείο εκκίνησης του ερμηνευτικού εγχειρήματος και το επίκεντρο της προσοχής του ερμηνευτή. Βεβαίως, η γραμματική ερμηνεία δεν παραμένει αποτμημένη από την ευρύτερη εικόνα του εκάστοτε νομοθετικού σκοπού. Τούτο, διότι, εκ των πραγμάτων, η γραμματική ερμηνεία σπανίως, αν ποτέ, επιχειρείται στο κενό. Αυτό εντούτοις, ως παράπλευρη παρατήρηση, ποσώς διαγράφει την πρωταρχική βαρύτητα του κανόνα της γραμματικής ερμηνείας. Ούτε την αμβλύνει. Μα μήτε και εξυπνοεί αυτομάτως την ασύμμετρη και τελικώς εσφαλμένη και άκαιρη σύμμιξη της με άλλες μεθόδους ερμηνείας

Οι *Αιτητές* επικαλέστηκαν την *Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις Πλάζα Ατδ και Άλλοι v. Συμβουλίου Βελτιώσεως Γερμασόγειας (1998) 3 A.A.Δ. 348, 352*, για να ενισχύσουν τη θέση ότι η γραμματική ερμηνεία των κειμένως επίδικων προνοιών ήταν ατυχής, με συνακόλουθο και το λαθεμένο της έκβασης της. Αυτό, εξ' αφορμής του γεγονότος πως η *Ολομέλεια* - με μνεία στις *Pepper (Inspector of Taxes) v. Hart [1993] 1 All ER 42 (HL)* και *Carter v. Bradbeer [1975] 3 All ER 158 (HL)* - ανέφερε πως η αυστηρή γραμματική ερμηνεία ανήκει στο παρελθόν.

Δεν έχουν έτσι τα πράγματα στην ουσία τους.

Η Ολομέλεια στην *Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις Πλάζα Ατδ (ανωτέρω)*, προέβη στην προειρημένη αναφορά, υπό το πρίσμα των ερμηνευτικών αναγκών της συγκεκριμένης υπόθεσης.

Δεν στηρίζει λοιπόν τη θέση των *Αιτητών* η πιο πάνω υπόθεση.

Παρομοίως, στην *Hermes Insurance Ltd και Άλλων ν. Αστυνομίας (2006) 2 Α.Α.Δ. 406, 409-410*, την οποία επίσης προέταξαν οι *Αιτητές* προς ενδυνάμωση των θέσεων τους - μια και τούτη εξέφρασε ότι «... η αυστηρή γραμματική ερμηνεία ανήκει στο παρελθόν και η ερμηνεία με αναφορά στο σκοπό του νομοθετήματος έχει εδραιωθεί ...» και πως ο σκοπός «... για τον οποίο έχει θεσπιστεί ένας νόμος αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τους σκοπούς της ορθής ερμηνείας του ...» με τρόπο «... που να αποφεύγεται η εξαγωγή οποιουδήποτε παράλογου αποτελέσματος ... στα πλαίσια της διάσωσης του κειμένου ...» - το Ανώτατο Δικαστήριο (ως Εφετείο) προχώρησε στην αντίχρευση των βλέψεων του νομοθέτη εν σχέσει προς τη λέξη «*τραπεζασφάλιση*» την οποία είχαν χρησιμοποιήσει οι κατηγορούμενοι/εφεσείοντες σε διαφήμιση με τίτλο «*Τραπεζασφάλιση*» «*Ασφαλίσεις Πιστώσεων-Τιμολογίων*».

Πρότειναν οι εφεσείοντες, ότι η λέξη «*Τραπεζασφάλιση*» δεν συνιστούσε γραμματική παραλλαγή της λέξης «*τράπεζα*» αλλά σύνθετη λέξη, και έτσι η κατηγορία που τους προσάφθηκε κατά το *Άρθρο 5 του Περί Τραπεζικών*

*Εργασιών Νόμου 66(I)/97*⁵ (ως ίσχυε τότε) δεν καλύπτονταν από τις πρόνοιες του.

Η έφεση απορρίφθηκε. Ως συνάγεται από το αιτιολογικό, το Ανώτατο Δικαστήριο κατέφυγε, ως και το *Πρωτόδικο Δικαστήριο*, στη διακρίβωση της νομοθετικής βούλησης επειδή οι επίδικες λέξεις δεν ήσαν σαφείς ως προς ό,τι εξέφραζαν στις παραμέτρους που ενδιέφεραν, καταλήγοντας το Ανώτατο Δικαστήριο, πως όσο αδόκιμη και να ήταν η έκφραση «*γραμματική παραλλαγή*», η υπόσταση του πράγματος ήταν ότι ο όρος «*τραπεζασφάλιση*» περιείχε τη λέξη «*τράπεζα*», της οποίας τη χρήση «... *απαγορεύει το άρθρο 5 χωρίς την έγκριση της Κεντρικής Τράπεζας*».

Άρα, ούτε και αυτό το σκεπτικό επικουρεί την πεποίθηση των *Αιτητών*.

Απεναντίας, την αντιμάχεται.

Παρεμβάλλουμε - πιθανόν και εκ του περισσού - πως οι *Pepper v. Hart* (*ανωτέρω*) και *Carter v. Bradbeer* (*ανωτέρω*), και όσα αναφέρθηκαν εκεί περί ξεπερασμένης εμβέλειας της γραμματικής ερμηνείας, ουδέποτε έτυχαν οριζόντιας νομολογιακής αποδοχής στην Αγγλία και Κύπρο. Ο λόγος έγκειται στο ότι η άποψη που εκφράστηκε σε αυτές, υποδηλώνει την άνευ ετέρου χρήση του νομοθετικού κειμένου ως εργαλείου αλλαγής ή αντικατάστασης του λεκτικού

⁵ «5. Απαγορεύεται σε οποιοδήποτε πρόσωπο, εκτός από τράπεζα, να χρησιμοποιεί σε οποιαδήποτε γλώσσα τη λέξη "τράπεζα" ή οποιαδήποτε γραμματική παραλλαγή της λέξης "τράπεζα" αναφορικά με οποιαδήποτε επιχείρηση ή εργασία που διεξάγεται από αυτό, εκτός αν η Κεντρική Τράπεζα χορηγήσει προηγουμένως γραπτή έγκριση για το σκοπό αυτό με οποιοσδήποτε όρους η ίδια κρίνει σκόπιμο να επιβάλει».

του, παραβιάζοντας τουτέστιν και την πεμπτουσία της γραμματικής ερμηνείας εκεί όπου η τελευταία θα έπρεπε ως ζήτημα αρχής να αποτελεί την πρώτη επιλογή, πριν από την αναζήτηση άλλης ερμηνείας (*R(SC) v. Secretary of State for Work and Pensions [2021] UKSC 26, Farooq και Άλλων v. Δημοκρατίας. Ποιν. Εφ. 165/18, ημ. 7.9.20, Wilson v. First County Trust (No 2) [2003] UKHL 40, Richard Calnan, Principles of Statutory Interpretation (Oxford University Press 2023) 46-49*).

Στην *Ghalanos Distributors Ltd v. Δημοκρατίας (2002) 3 Α.Α.Δ. 528, 533* (την οποία επικαλέστηκε και το *Εφετείο*), η *Ολομέλεια*, με υπόμνηση και στην *Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις Πλάζα Ατδ (ανωτέρω)*, τόνισε:

«Το πρωτόδικο Δικαστήριο ορθά απέδωσε στο επίδικο άρθρο το σύνθημα των λέξεων. Με βάση τις αρχές που έχουν διατυπωθεί από τη νομολογία, όπου το λεκτικό του νόμου είναι σαφές τότε αποδίδεται στις λέξεις η φυσική και συνήθης έννοια τους. (Βλέπε: *Μακεδόνας v. Δημοκρατίας (1998) 3 Α.Α.Δ. 162, Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις Πλάζα Ατδ. κ.ά. v. Συμβουλίου Βελτιώσεως Γερμασόγειας (1998) 3 Α.Α.Δ. 348 και ΚΟΤ v. Παπαδόπουλος (1990) 2 Α.Α.Δ. 86, όπου στη σελίδα 89 αναφέρονται και τα εξής:-*

"Η τελεολογική μέθοδος ερμηνεία των νόμων (*teleological, purposive interpretation*) επιτρέπει οποτεδήποτε το κείμενο της νομοθεσίας παρέχει την ευχέρεια, την απόδοση της ερμηνείας εκείνης που αποτελεσματικότερα προωθεί την ευόδωση των κατά τα άλλα έκδηλων σκοπών του νομοθέτη. Δεν δικαιολογεί όμως η τελεολογική μέθοδος ερμηνείας, ούτε καθιστά εφικτή, ούτε επιτρέπει την απόκλιση από τις ρητές διατάξεις της νομοθεσίας ή τη μεταβολή του κειμένου της. Όπου οι πρόνοιες της νομοθεσίας είναι σαφείς το κείμενο της αποτελεί το μόνο αυθεντικό οδηγό για τους συγκεκριμένους σκοπούς του νομοθέτη."

Στην παρούσα υπόθεση οι πρόνοιες της επιφύλαξης είναι σαφείς και δεν επιδέχονται άλλης ερμηνείας εκτός αυτής που έδωσε το πρωτόδικο Δικαστήριο. Το Δικαστήριο δεν κρίνει την πολιτική του νόμου ούτε επιχειρεί

με ερμηνευτικά μέσα να δώσει σοφότερη ή δικαιότερη λύση ή ακόμα πιο επιθυμητή από αυτήν που προβλέπει η διάταξη».

Ό,τι πιο επίκαιρο μπορεί να προταχθεί επί του θέματος, απογράφθηκε στην *Αναφορικά με την Αίτηση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας επί της Έφεσης κατά Απόφασης Διοικητικού Δικαστηρίου Αρ. 86/19, μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας μέσω Διευθυντή Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων, Αίτηση Αρ. 9/23, ημ. 21.2.24*, όπου η Ολομέλεια του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου ανέφερε (κατά τα γεγονότα της περίπτωσης εκείνης) ότι:

«[...] Είναι το λεκτικό του Νόμου που θα μας καθοδηγήσει στην ανεύρεση της πρόθεσης του νομοθέτη, που αποτελεί το ζητούμενο της ερμηνευτικής διεργασίας, εφόσον όπως θα εξηγήσουμε το λεκτικό εν προκειμένω είναι σαφές με βάση τη συνήθη έννοια του (βλ. *Southfields* ανωτέρω).⁶ Δεν τίθεται θέμα διασταλτικής ή άλλης ερμηνείας πέραν των όσων από το γράμμα του Νόμου με σαφήνεια προκύπτουν [...]».

Εξετάζοντας όσα προέβαλαν οι *Αιτητές* επί της ουσίας, δεν διακρίνουμε νομολογιακή ασυνέπεια στα όσα περιστοιχίζουν, κατ' αρχήν, τη γραμματική νομοθετική ερμηνεία. Η μεθοδολογική τούτη προσέγγιση, υπό την έννοια της συλλογιστικής σειράς και δομής στην ερμηνευτική διεργασία, υπηρετεί, αφενός την ασφάλεια δικαίου, και αφετέρου, την αρχή της διάκρισης των εξουσιών και την αποφυγή τής κατά κανόνα ασύμβατης προς τη συνταγματική τάξη δικαστικής νομοθέτησης.

Όπως ήδη επισημάναμε, η γραμματική ερμηνεία σπανίως, αν ποτέ, επιχειρείται στο κενό.

⁶ Η παραπομπή αφορά στην *Southfields Industries Ltd v. Δήμος Λευκωσίας (1995) 3 Α.Α.Δ. 59*.

Χαρακτηριστική επ' αυτού είναι και η αναφορά στο σύγγραμμα των *Diggory Bailey και Luke Norbury, Bennion, Bailey and Norbury on Statutory Interpretation (8^η έκδοση, LexisNexis 2020) 393*, πως:

«*The words of an enactment are illuminated by consideration of its context. Words are not deployed in a vacuum*».

Όπως το έθεσε ο Λόρδος Steyn στην *R v. Secretary of State of the Home Department, ex parte Daly [2001] 3 All ER 433, 447 (HL)*:

«... *In law context is everything*».

Στην *Attorney-General v. H.R.H. Prince Ernst Augustus of Hanover [1957] 1 All ER 49, 53 (HL)*, ο Viscount Simonds απέρριψε την εισήγηση ότι οι υπό ερμηνεία λέξεις θα έπρεπε να ερμηνευθούν κατ' απομόνωση, αφού:

«... *their colour and content are derived from their context*».

Εν προκειμένω, το πλαίσιο ερμηνείας καθορίζεται από το ίδιο το *Άρθρο 9(4) του Νόμου 13(Ι)/08* το οποίο παραπέμπει ευθέως στις πρόνοιες του *Άρθρου 9(2) του Νόμου 13(Ι)/08*.

Η *Απόφαση του Εφετείου* ως προς τα υπό ανάλυση (και με υπόβαθρο κοινώς αποδεκτά γεγονότα), βασίστηκε στις ορθές νομικές αρχές για όσα άπτονταν της γραμματικής ερμηνείας και εκτέλεσης της. Από τα διαλαμβανόμενα στο *Άρθρο 9(4) και (5) του Ν.13(Ι)/08*, προκύπτει ότι η ευχέρεια ανανέωσης, και κατ' ακολουθίαν, ο περιορισμός της δυνατότητας περαιτέρω ανανεώσεων, σχετίζεται

προς την ανανέωση θητείας στη συγκεκριμένη θέση στην οποία πρόσωπο διορίζεται ως πρόεδρος ή μέλος. Κατά απλή γραμματική ερμηνεία των ως άνω διατάξεων, οι επίμαχες θέσεις είναι σαφώς διακριτές μεταξύ τους και, συνακολούθως, η θητεία προσώπου και ο περιορισμός τυχόν ανανέωσης της, αναφέρεται και συνδέεται άρρηκτα με την ιδιότητα τής απολύτως διακριτής θέσης προέδρου ή μέλους, που υπηρετεί.

Η απάντηση στο τεθέν ερώτημα είναι ως την έχουμε τώρα εκφράσει.

Επιδικάζουμε έξοδα ύψους €5,000.00 υπέρ της *ΕΠΑ* και εναντίον των *Αιτητών*. Στο ποσό αυτό συμπεριλαμβάνονται και τα έξοδα της αίτησης για χορήγηση άδειας.

Α.Ρ. ΛΙΑΤΣΟΣ, Π.

Τ.Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Δ.

Τ. ΨΑΡΑ-ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ, Δ.

Δ. ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ, Δ.

Ν.Γ. ΣΑΝΤΗΣ, Δ.

ΣΤ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ, Δ.

Τ. ΚΑΡΑΚΑΝΝΑ, Δ.

Η. ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Δ.

Μ. ΚΑΛΛΙΓΕΡΟΥ, Δ.

/μκε